

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
« Қазгидромет» РМҚ Батыс Қазақстан облысы бойынша филиалы

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

Орал, 2025 г

	МАЗМҰНЫ	Бет
	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауаның ластануының негізгі көздері	4
2	Орал қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.	4
2.1	Ақсай қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.	6
2.2	Бөрлі ауылының атмосфералық ауасының сапасына мониторингі .	7
3	Жауын шашын сапасының жағдайы	8
4	Батыс Қазақстан облысының аумағындағы жер үсті суларының сапасына Мониторинг жүргізу.	8
5	Батыс Қазақстан облысының радиациялық жағдайы	10
	Қосымша 1	11
	Қосымша 2	13
	Қосымша 3	14
	Қосымша 4	15

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желілеріндегі қоршаған ортаның жай-күйі мониторингін жүргізу жөніндегі «Қазгидромет» РМК мамандандырылған бөлімшелерінде орындалған жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень Батыс Қазақстан облысы (әрі қарай БҚО) аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдарды, қоғамдастықтарды және тұрғындарды ақпараттандыруға арналған және ластану деңгейінің болып жатқан өзгерістер үрдісін ескере отырып, ҚР Қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау үшін қажет.

Батыс Қазақстан облысының атмосфералық ауа сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауа ластануының негізгі көздері.

ҚР статистика жөніндегі комитеттің мәліметтері бойынша облыста стационарлы көздерден келетін ластаушы заттар көлемі 33,303 мың т құрады.

2. Орал қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Орал қ. аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 4 автоматтық станцияларда жүргізіледі (1 Қосымша).

Қалада жалпы 7 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді; 5) озон; 6) күкіртті сутегі, 7) аммиак

Әрбір бекеттің орналасқан орындары мен анықталатын көрсеткіштері тізімі туралы ақпарат 1-кестеде ұсынылған.

1-кесте

Орал қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
2	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Гагарин көш., 25	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі
3			Даумов көш. (С.М.Кирова ат. парк)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді.
5			Мұхит көш. (Мирлан базары)	азот диоксиді, күкірт диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді, күкірт сутегі, озон, аммиак
6			Жәңгірхан көш., 45В	көміртегі оксиді.

Орал қаласында (1 нүкте) стационарлық бақылау бекеттерінен басқа жылжымалы экологиялық зертхана жұмыс істейді, оның көмегімен ауа сапасын өлшеу 10 көрсеткіш бойынша жүргізіледі (1 қосымша): 1) қалқыма бөлшектері; 2) күкірт диоксиді; 3) көміртек оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) күкіртті сутегі; 7) көмірсутектер; 8) формальдегид; 9) бензол.

2025 жылғы қыркүйек айына Орал қаласындағы атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бақылау желісінің деректері бойынша Орал қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, №5 ЛББ бекеті аумағында аммиак бойынша СИ=1 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Ластаушы заттардың орташа тәуліктік концентрациялар шекті рұқсат етілген нормадан аспады.

Аммиак максималды бір реттік концентрациясы – 1 ШРК_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

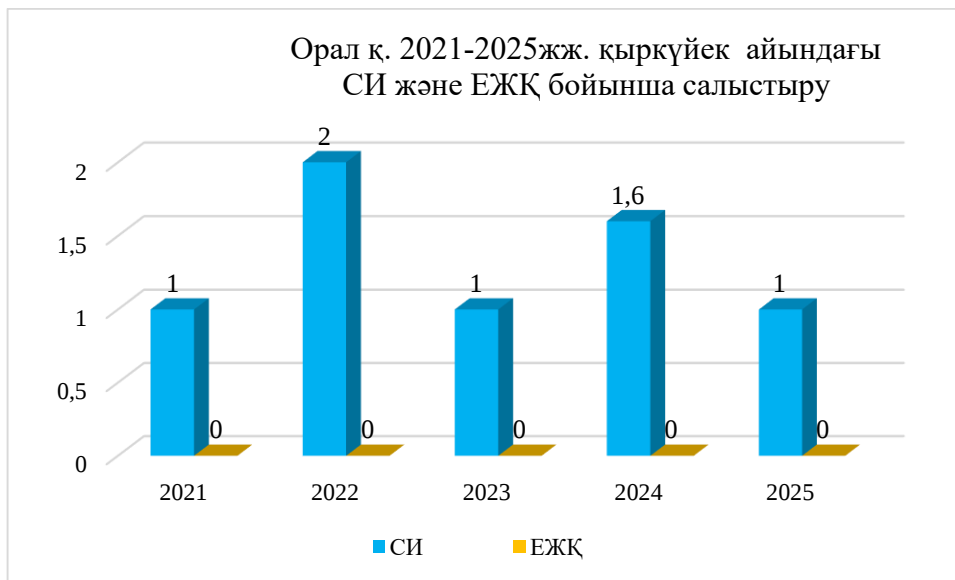
2-кесте

Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.} асу еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Орал қ.								
Күкірт диоксиді	0,02	0,34	0,05	0,10	0	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,48	0,16	4,74	0,95	0	0	0	0
Азот диоксиді	0,014	0,35	0,13	0,63	0	0	0	0
Азот оксиді	0,012	0,20	0,28	0,71	0	0	0	0
Күкіртті сутегі	0,0019		0,01	0,99	0	0	0	0
Озон	0,020	0,65	0,05	0,31	0	0	0	0
Аммиак	0,026	0,65	0,199	1,00	0	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауа ластануының деңгейі келесі жағдайда өзгеріп отырған:

Кестеден көріп отырғанымыздай, соңғы бес жылда Орал қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі 2021,2023-2025жылдары төмен, ал 2022жылы көтеріңкі деп бағаланды.

2.1 Ақсай қаласы атмосфералық ауа сапасының мониторингі

Ақсай қ. аумағындағы атмосфералық ауа жай-күйін бақылау 1 автоматтық станцияларда жүргізіледі (1 Қосымша).

Жалпы қалада 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) азот оксиді.

Әрбір бекеттің орналасқан орындары мен анықталатын көрсеткіштер тізімі туралы ақпарат 5-кестеде ұсынылған.

5-кесте

Ақсай қ. бақылау бекеттерінің орналасу орны мен анықталатын қоспалар

Бекет нөмірі	Сынама мерзімі	Бақылау жүргізу	Бекет мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
4	әр 20 минут сайын	үзіліссіз режимде	Утвинская көшесі, 17	күкірт диоксиді, азот диоксиді, азот оксиді, көміртегі оксиді.

2025 жылғы қыркүйек айындағы Ақсай қаласындағы атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Ақсай қаласындағы бақылау желісінің деректері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, №4 ЛББ бекеті аумағында көміртегі оксиді бойынша СИ=1 (төмен деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Ластаушы заттардың орташа тәуліктік концентрациялар шекті рұқсат етілген нормадан аспады.

Көміртегі оксидінің максималды бір реттік концентрациясы – 1 ШРК_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 6-кестеде көрсетілген.

6-кесте

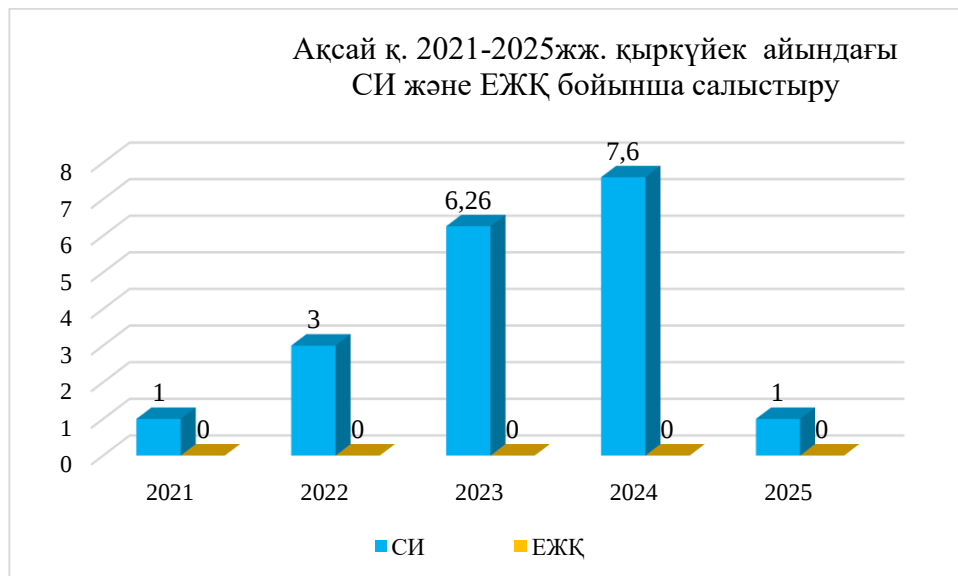
Атмосфералық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕУҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.} асу еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.} асу еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Ақсай қ.								
Күкірт диоксиді	0,0000	0,000	0,000	0,00	0,000	0	0	0
Көміртегі оксиді	0,60	0,20	4,96	0,99	0,000	0	0	0

Азот диоксиді	0,000	0,000	0,000	0,00	0,000	0	0	0
Азот оксиді	0,006	0,10	0,159	0,40	0,000	0	0	0

Қорытынды:

Соңғы бес жылда атмосфералық ауа ластануының деңгейі келесі жағдайда өзгеріп отырған:

Кестеден көріп отырғанымыздай шілде айында соңғы бес жылда Ақсай қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі 2021 мен 2025 жылы –төмен ,ал 2022 жылы-көтеріңкі, 2023-2024 жылдары жоғары деп бағаланды.

2.2 Бөрлі ауылының атмосфералық ауасының сапасына мониторингі .

Бөрлі ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 автоматты станцияда жүргізіледі (1-қосымша).

Жалпы қала бойынша 1 көрсеткішке дейін анықталады: 1) озон.

Орналасу орындары туралы ақпарат және әрбір постта анықталатын көрсеткіштер тізімі берілген.

7-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасуы және анықталған қоспалар Бөрлі елді мекені

Сан пост	Таңдау мерзімдері	Бақылаулар жасау	Пошта мекенжайы	Анықталған қоспалар
7	әр 20 минут сайын	үздіксіз режимде	ст. Чапаев , 14/2	озон.

2025 жылғы қыркүйек айындағы Бөрлі а. атмосфералық ауа сапасының мониторинг нәтижелері.

Бөрлі кентіндегі бақылау желісінің мәліметтері бойынша атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** болып бағаланды, №7 ЛББ бекеті аумағында озон бойынша ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) СИ=0,7(төмен деңгей) мәндерімен анықталды.

Максималды бір реттік ластаушы заттардың концентрациясы ШРК-дан аспады.

Озонның орташа тәуліктік концентрациясы тәулігіне 1,74 ШРК құрады; ластаушы заттардың басқа концентрациясы ШРК-дан аспады.

Экстремалды жоғары және жоғары ластану (ЖЛ және ЭЖЛ) жағдайлары: ЖЛ (10 ШЖК астам) және ЭЖЛ (50 ШЖК астам) тіркелген жоқ.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінен асып кету еселігі және асып кету жағдайларының саны 8-кестеде көрсетілген.

8-кесте

Атмосфералық ауаның ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыр		Ең жоғарғы бір реттік шоғыр		ЕЖҚ	ШРК арту жағдайларының саны		
	мг/м³	ШРК _{о.т.ас} у еселігі	мг/м³	ШРК _{м.б.а} су еселігі	%	>ШРК	>5 ШРК	>10 ШРК
							оның ішінде	
Бөрлі								
Озон	0,0523	1,74	0,11	0,66	0,000	0,00	0	0

3. Атмосфералық жауын-шашынның жай-күйі

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 4 метеостанцияда (Орал, Ақсай, Жалпақтал, Каменка) жаңбыр суының сынамаларын алудан тұрды.

сульфаттар – 15,48%, гидрокарбонаттар – 41,91%, кальций иондары – 10,03%, хлоридтер – 10,93%, натрий иондары – 6,95%, магний иондары -3,80%, калий иондары – 3,54%, аммоний иондары -3,49%, нитрат-3,85%.

Ең үлкен жалпы минералдану Жалпақтал МС – 231,25 мг/л, ең азы – 66,48 мг/л – Орал МС-да байқалды.

Атмосфералық жауын-шашынның меншікті электр өткізгіштігі 110,9 мкСм/см (Орал МС) - ден 358 мкСм/см (Жалпақтал МС) - ге дейін болды.

Жауын-шашынның қышқылдығы әлсіз қышқыл ортадан бейтарап ортаға дейін сипатқа ие және 6,39(Каменка МС) - 7,94(Жалпақтал МС) аралығында болады.

4. Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Батыс Қазақстан облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 9 су объектісінің (Жайық, Шаған, Деркөл, Елек, Шыңғырлау, Қараөзен, Сарыөзен, Көшім су арнасы)18 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының **43** физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ5, ОХТ,*

құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар, пестицидтар.

Батыс Қазақстан облысы аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Су объектілерінде судың сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі» (бұдан әрі - Бірыңғай жіктеме) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай жіктеме бойынша келесідей бағаланады:

3кесте

Су объектісінің атауы	Су сапасының класы		Ластаушылар	Өлш.бі рл.	концентрация
	қыркүйек 2024 г	қыркүйек 2025 г.			
Жайық өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,559
			ОБТ5	мг/дм3	2,426
			Жалпы темір	мг/дм3	0,117
Шаған өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,574
			ОБТ5	мг/дм3	2,543
			Жалпы темір	мг/дм3	0,117
Деркөл өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаты	мг/дм3	0,599
			ОБТ5	мг/дм3	2,295
Елек өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,622
			Жалпы темір	мг/дм3	0,14
			ОБТ5	мг/дм3	2,3
Шыңғырлау өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,526
			ОБТ5	мг/дм3	2,87
			Жалпы темір	мг/дм3	0,13

Сарыөзен өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	ОБТ5	мг/дм3	2,3
			Фосфаттар	мг/дм3	0,619
			Жалпы темір	мг/дм3	0,12
Қараөзен өзені	-	3 класс (орташа ластанған)	Фосфаттар	мг/дм3	0,601
			ОБТ5	мг/дм3	2,62
			Жалпы темір	мг/дм3	0,11
Көшім су арнасы	-	3 класс (орташа ластанған)	Жалпы темір	мг/дм3	0,14
			ОБТ5	мг/дм3	2,14
			Фосфаттар	мг/дм3	0,511

*- параметр бұл классқа нормаланбайды

Кестеден көрініп тұрғандай, Шаған, Елек, Көшім су арнасы және Сарыөзен, Жайық, Шыңғырлау, Деркөл, Қараөзен өзендері сапаның 3- классына жатады.

Батыс Қазақстан облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы жалпы темір және фосфаттар, ОБТ5 және қалқыма заттар болып табылады.

Осы көрсеткіштер бойынша сапа нормативтерінің асып кетуі негізінен көптеген халық жағдайында қалалық сарқынды сулардың төгінділеріне тән.

2025 жылдың қыркүйек айында Батыс Қазақстан облысының аумағында ЖЛ жағдайы табылған жоқ.

Тұстамалар бөлінісінде су объектілерінің сапасы жөніндегі ақпарат 2-қосымшада көрсетілген.

Көл бетіндегі су сапасының нәтижелері туралы ақпарат Шалқар 3-қосымшада көрсетілген.

Жайық және Елек өзендерінің түптік шөгінділерінің зерттеу нәтижелері 4-Қосымшада көрсетілген.

Батыс Қазақстан облысы аумағындағы су объектілерінің түптік шөгінділерінің мониторинг нәтижелері.

Жайық өзені Январцево ауылы бассейніндегі түптік шөгінділерінде ауыр металдардың мөлшері келесі аралықта өзгерген: мыс 0,63 мг/кг, хром 0,1мг/кг, мырыш 2,2мг/кг, никель 0,43 мг/кг, марганец 0,08 мг/кг, кадмий 0,14 мг/кг, қорғасын 0,20мг/кг. Мұнай өнімдерінің мөлшері 2,0 % болды.

Елек өзені Чилик ауылы бассейніндегі түптік шөгінділерінде ауыр металдардың мөлшері келесі аралықта өзгерген: мыс 0,71 мг/кг, хром 0,13 мг/кг, мырыш 1,80 мг/кг, никель 0,4 мг/кг, марганец 0,07 мг/кг, кадмий 0,10 мг/кг, қорғасын 0,20мг/кг. Мұнай өнімдерінің мөлшері 0,5 % құрады.

5. Батыс Қазақстан облысының радиациялық жағдайы

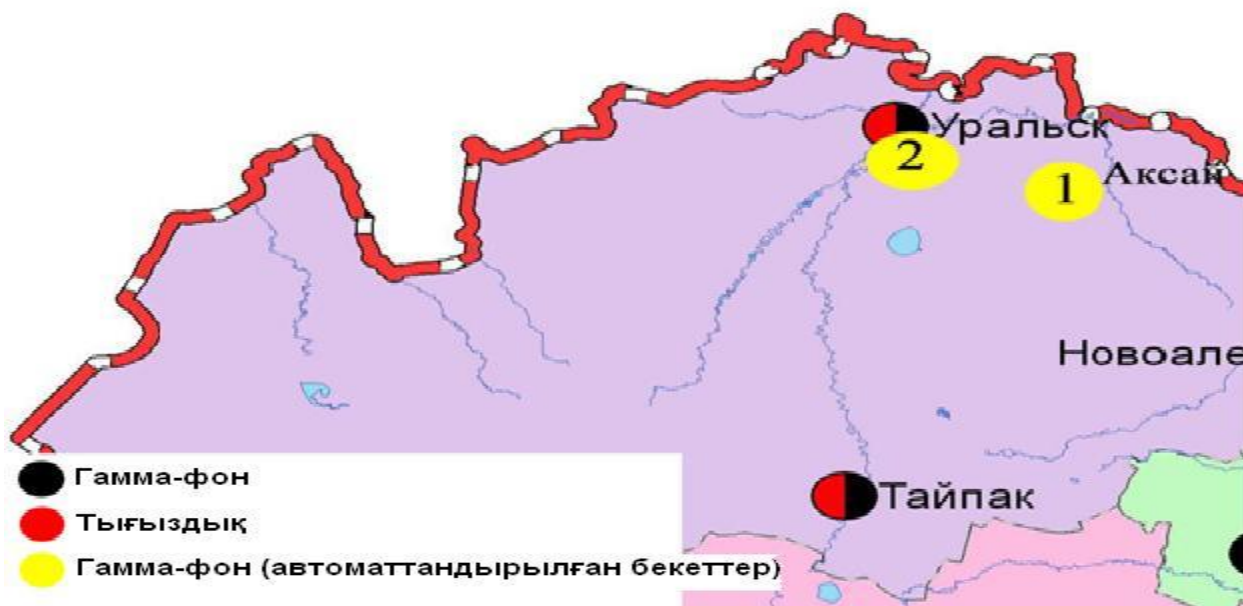
Радиациялық гамма-фонның мөлшері жергілікті аумақта күн сайын 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпак) өлшенді.

Облыстың елді мекендері бойынша атмосфераның жер қабатының радиациялық гамма-фонының орташа мәндері 0,11-0,19мкЗв/сағ шегінде болды, облыс бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,15 мкЗв / сағ құрады және рұқсат етілген шектерде болды.

Батыс Қазақстан облысының аумағында атмосфераның жерге жақын қабатының радиоактивті ластануын бақылау көлденең планшеттер арқылы ауа сынамаларын алу 2 метеорологиялық станцияда (Орал, Тайпак) жүзеге асырылды. Барлық станцияларда бес тәуліктік сынама алу жүргізілді.

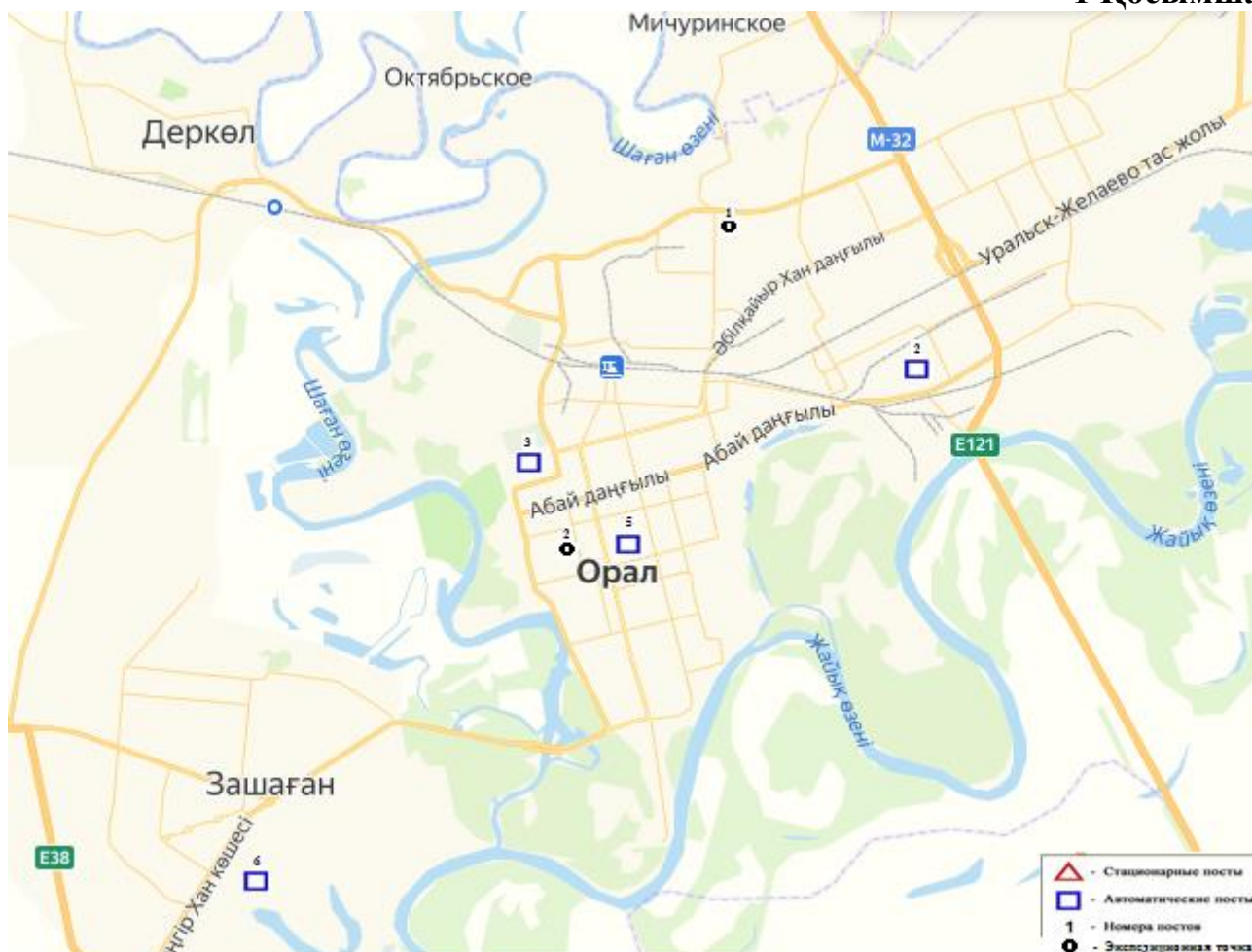
Облыс аумағындағы атмосфераның жер бетіндегі қабатындағы радиоактивті түсулердің орташа тәуліктік тығыздығы 1,2-2,2Бк/м² аралығында болды.

Облыс бойынша түсу тығыздығының орташа шамасы 1,5 Бк/м² құрады, бұл шекті рұқсат етілген деңгейде болды.

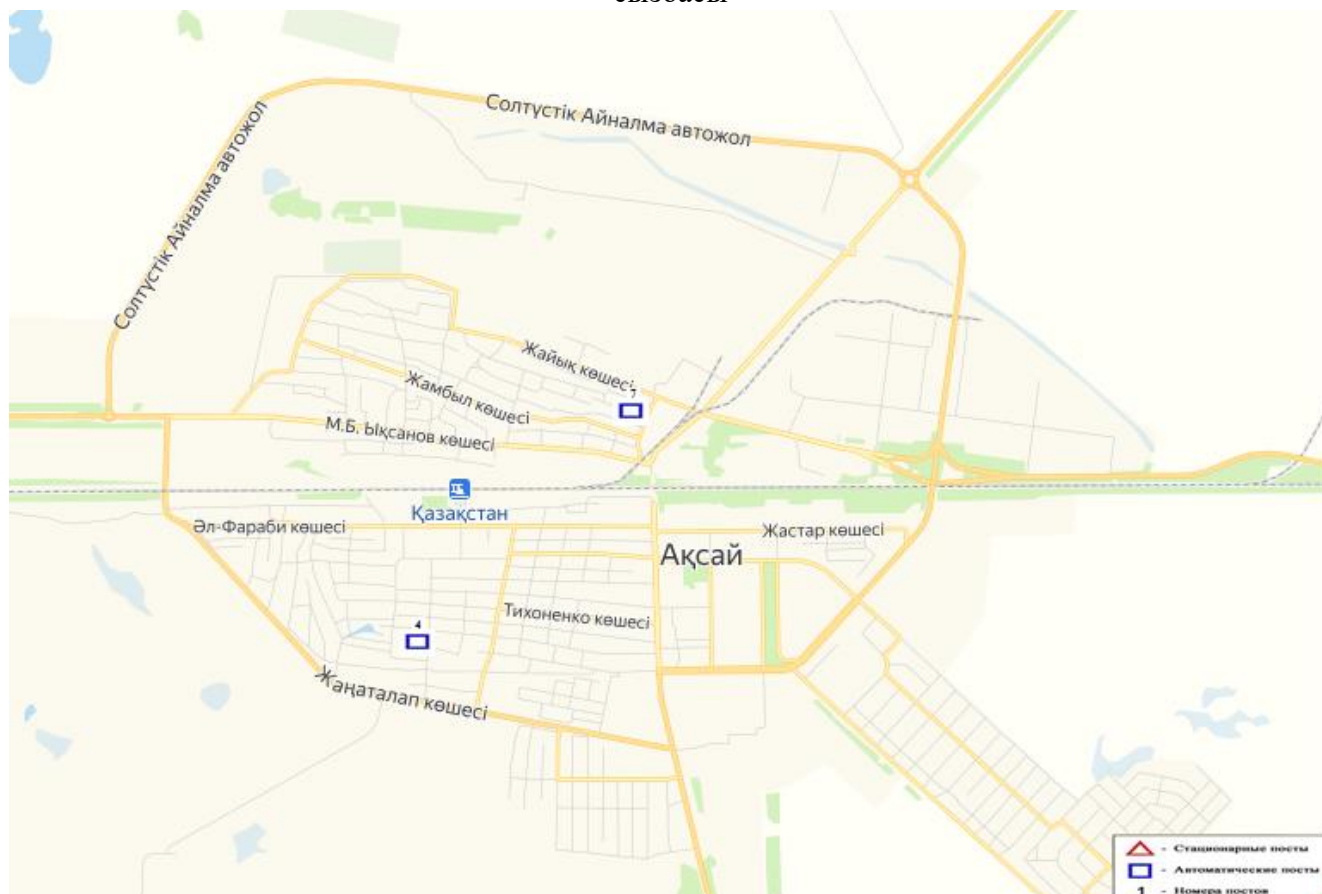

1-сур. Батыс Қазақстан облысының аумағындағы радиациялық гамма-фон мен радиоактивті түсулердің тығыздығын бақылау метеостансаларының орналасу сызбасы

1 Қосымша

Орал қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

2 сур. – Ақсай қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

3 сур. – Бурлин а. қаласының атмосфералық ауа ластануын бақылау стационарлық желісінің орналасу сызбасы

**Батыс Қазақстан облысы жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша
ақпараты**

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Жайық өзені	судың температурасы 18-ден бастап 21,2°С , сутегі көрсеткіші 6,85-7,33, суда ерітілген оттегінің концентрациясы – 8,95-10,08 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,14-2,78 мг/дм ³ , мөлдірлігі – 17-18 см, кермектілік – 5,1-5,6 мг/дм ³	
тұстама Январцево ауылынан 0,5 км төмен	3 класс	фосфаттар – 0,594 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,513 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,113 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Орал қаласынан 0,5 км жоғары	4 класс	Қалқыма заттар-24 мг/дм ³
тұстама Орал қаласынан 11,2 км төмен,гидробекеті	3 класс	Қалқыма заттар-24 мг/дм ³
тұстама Көшім ауылы	3 класс	ОБТ ₅ – 2,3 мг/дм ³ ,фосфаттар-0,498 мг/дм ³ , жалпы темір-0,13мг/дм. ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Тайпақ ауылы	3 класс	ОБТ ₅ -2,22 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,13 мг/дм ³ ,фосфаттар-0,513 мг/дм ³ . Жалпы темір және ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Шаған өзені	судың температурасы 19-22,2° С , сутек көрсеткіші 7,09-7,25 құрады, суда ерітілген оттегінің концентрациясы 9,11-9,27 мг/л, ОБТ ₅ орташа 2,46-2,63 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі 17-18 см, кермектілік – 5,3-5,4 мг/дм ³	
тұстама Чувашинский ауылы	3 класс	фосфаттар – 0,519 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,63 мг/дм ³ , ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Орал қаласынан 0,4 км жоғары, шұңқырдан 1 км жоғары	3 класс	ОБТ ₅ – 2,46 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,599 мг/дм ³ , жалпы темір– 0,13 мг/дм ³ . ОБТ ₅ мен жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
тұстама Шаған өзеніннің сағасынан 0,5 км жоғары	3 класс	ОБТ ₅ - 2,54 мг/дм ³ , фосфаттар – 0,604 мг/дм ³ , жалпы темір-0,12 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Деркөл өзені	су температурасы 22,8-23°С, сутегі көрсеткіші 7,07-7,11 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,35-10 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,05-2,54 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі - 17 см, кермектілік – 5,3-5,5 мг/дм ³	
тұстама Селекционный ауылы	3 класс	фосфаттар – 0,613 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,11 мг/дм ³ . Жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.

тұстама ауылы	Ростоши	3 класс	фосфаттар – 0,584 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,54 мг/дм ³ . ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Елек өзені		су температурасы 20°C, сутегі көрсеткіші 7,0 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 10,08 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,3 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 6,0 мг/дм ³	
тұстама	Шілік ауылы	3 класс	ОБТ ₅ – 2,3 мг/дм ³ , фосфаттар-0,622 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,14 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Шыңғырлау өзені		су температурасы 20 °C, сутегі көрсеткіші 7,08 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,03 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,87 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 5,9 мг/дм ³	
тұстама ауылы	Григорьевка	3 класс	фосфаттар – 0,526 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,87 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,13 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Сарыөзен өзені		су температурасы 18 °C, сутегі көрсеткіші 7,03 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 9,76 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,3 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік– 6 мг/дм ³ .	
тұстама ауылы	Бостандық	3 класс	жалпы темір-0,12 мг/дм ³ , ОБТ ₅ – 2,3 мг/дм ³ , фосфаты-0,619 мг/дм ³ . Жалпы темір және ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Қараөзен өзені		су температурасы 17°C, сутегі көрсеткіші 7,01 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы 10,24 мг/дм ³ , ОБТ ₅ - 2,62 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -18 см, кермектілік – 5,8 мг/дм ³	
тұстама ауылы	Жалпақтал	3 класс	Фосфаттар-0,601 мг/дм ³ . ОБТ ₅ -2,62 мг/дм ³ , жалпы темір-0,11 мг/дм ³ . Жалпы темір және ОБТ ₅ нақты концентрациясы фондық кластан аспайды.
Көшім су арнасы		су температурасы 20°C, сутегі көрсеткіші 7,03 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы – 9,92 мг/дм ³ , ОБТ ₅ -2,14 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17 см, кермектілік – 5,2 мг/дм ³	
тұстама ауылынан ОШ дейін 0,5 км	Көшім	3 класс	ОБТ ₅ – 2,14 мг/дм ³ , фосфаттар-0,511 мг/дм ³ , жалпы темір – 0,14 мг/дм ³ , қалқыма заттар-23 мг/дм ³ . ОБТ ₅ және жалпы темір нақты концентрациясы фондық кластан аспайды. Қақыма заттар нақты концентрациясы фондық класстан асады.
Шалқар көлі		су температурасы 19°C, сутегі көрсеткіші 7,11 құрады, суда еріген оттегінің концентрациясы – 10,48 мг/дм ³ , ОБТ ₅ -2,7 мг/дм ³ , ОХТ – 7,97 мг/дм ³ , қалқыма заттар – 28,0 мг/дм ³ , минерализация – 5412,58 мг/дм ³ құрады, мөлдірлігі -17,0 см.	

3-қосымша

Батыс Қазақстан облысының аумағындағы көлдердің жер үсті сулары сапасының нәтижелері

№	ингредиенттердің атауы	өлшем бірлігі	2025 жыл
			қыркүйек
			Шалқар көлі
1	Көзбен шолу		
2	Температура	°С	19,0
3	Сутегі көрсеткіші		7,11
4	Еріген оттегі	мг/дм ³	10,48
5	Мөлдірлігі	см	17,0
6	ОБТ ₅	мг/дм ³	2,7
7	ОХТ	мг/дм ³	7,97
8	Қалқыма заттар	мг/дм ³	28,0
9	Гидрокарбонаттар	мг/дм ³	305
10	Кермектік	мг/дм ³	20
11	Минерализация	мг/дм ³	5412,58
12	Құрғақ қалдық	мг/дм ³	1200
13	Кальций	мг/дм ³	106
14	Натрий	мг/дм ³	31,5
15	Магний	мг/дм ³	176,4
16	Сульфаттар	мг/дм ³	99,0
17	Калий	мг/дм ³	41,5
18	Хлоридтер	мг/дм ³	4626,23
19	Фосфаттар	мг/дм ³	0,804
20	Жалпы фосфор	мг/дм ³	0,263
21	Нитритті азот	мг/дм ³	0,018
22	Нитратты азот	мг/дм ³	3,8
23	Жалпы темір	мг/дм ³	0,24
24	Тұзды аммоний	мг/дм ³	1,833
25	Қорғасын	мг/дм ³	0,0008
26	Мыс	мг/дм ³	0,0009
27	Мырыш	мг/дм ³	0,002
28	АББЗ /СБАЗ	мг/дм ³	0,0
29	Фенолдар	мг/дм ³	0,0005
30	Мұнай өнімдері	мг/дм ³	0,00048

4 Қосымша

Батыс Қазақстан облысы Жайық, Елек өзендері суының түптік шөгінділерінің 2025 жылдың қыркүйек айындағы зерттеу нәтижелері

№ п/п	Сынама алу орны	Түптік шөгінділер, мг/кг							
		Мұнай өнімдері, %	Мыс	Хром	Кад мий	Ни кель	Марга нец	Қорғ асын	Мырыш

1	Жайық өзені, Январцево ауылы.	2,0	0,63	0,1	0,14	0,43	0,08	0,2	2,2
2	Елек өзені, Чилик ауылы	0,5	0,71	0,13	0,1	0,4	0,07	0,2	1,8

Анықтамалық бөлім

**Елді мекендер ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілетін
шоғырлануы (ШРК)**

Қоспалар атауы	ШРК мәні, мг/м3		Қауіптілік классы
	Максималды бір- реттік	Орташа тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма заттар (бөлшектер)	0,5	0,15	3
РМ 10 қалқыма бөлшектер	0,3	0,06	
РМ 2,5 қалқыма бөлшектер	0,16	0,035	
Хлорлы сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкірт сутегі	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді мекендердің атмосфералық ауасына қатысты гигиеналық нормативі» (2022 жылдың 2 тамыздан СанЕжәнеН №70)

Атмосфералық ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градациялар	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалануы
I	Төменгі	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49

IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50
----	------------	--------------	------------

«Қазақстан Республикасы атмосфералық ауасының ластануы мониторингісін ұйымдастыру және жүргізу» нұсқаулық-әдістемелік құжаты (15.07.2025 ж. №624-Ө бұйрығына 1-қосымша)

Су пайдалану кластарын суды пайдаланудың санаттары (түрлері) бойынша саралау

Суды пайдалану класы	Тазалау мақсаты/түрі	Су пайдалану кластары					
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Су экожүйелерінің қызметі	-	+	+	-	-	-	-
Балық өсіру/ихтиофаунаны қорғау	Албырт балық	+	+	-	-	-	-
	Тұқы балық	+	+	+	-	-	-
Ауыз су-шаруашылық сумен жабдықтау және тамақ өнеркәсібі кәсіпорындарын сумен жабдықтау	Қарапайым өңдеу	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы өңдеу	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды өңдеу	+	+	+	-	-	-
Мәдени-тұрмыстық су пайдалану	Туризм, спорт, демалыс, шомылу	+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындықсыз	+	+	+	+	-	-
	Тұндыру карталарын пайдалану кезінде	+	+	+	+	+	-
Өнеркәсіптік су пайдалану	Технологиялық процестер, салқындату процестері	+	+	+	+	+	-
Гидроэнергетика	-	+	+	+	+	+	+
Су көлігі	-	+	+	+	+	+	+
Тау-кен өндірісі	-	+	+	+	+	+	+

Ескертпе:

"+" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етеді;

"-" – судың сапасы мақсатын қамтамасыз етпейді.

Су объектілерінде су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (ҚР СРИМ СРК 20.03. 2024 жылғы № 70 Бұйрық).

Радияциялық қауіпсіздік нормативі*

Нормаланатын көлемдер	Доза шектері
Тиімді доза	Тұрғындар
	Кез келген кезекті 5 жылда орташа мәні жылына 1 мЗв, бірақ жылына 5 мЗв аспайды

*«Радияциялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің санитарлық-эпидемиологиялық талаптары»

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ), топырақтағы мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0

Күшәла (жалпы нысан)	2,0
Сынап (жалпы нысан)	2,1

* Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне гигиеналық нормативтерді бекіту туралы " Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау Министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 Бұйрығы

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ БОЙЫНША «ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК

МЕКЕН ЖАЙЫ:

**ОРАЛ ҚАЛАСЫ
ЖӘҢГІРХАН КӨШ. 61/1
ТЕЛ. 8-(7112)-50-20-21**

E MAIL: LAB_ZKO@METEO.KZ